

**UJEDINJENE
NACIJE**

Međunarodni sud za krivično gonjenje
osoba odgovornih za teška kršenja
međunarodnog humanitarnog prava
počinjena na teritoriji bivše
Jugoslavije od 1991. godine

Predmet br. IT-03-69-PT

Datum: 17. decembar 2008.

Original: engleski

PRED PRETRESNIM VEĆEM III

U sastavu: sudija Patrick Robinson, predsedavajući
sudija Pedro David
sudija Michèle Picard

Sekretar: g. Hans Holthuis

Odluka od: 17. decembra 2008.

TUŽILAC

protiv

**JOVICE STANIŠIĆA
I
FRANKA SIMATOVIĆA**

JAVNO

**ODLUKA PO ZAHTEVU TUŽILAŠTVA DA SE PONOVO PROCENI
ZDRAVSTVENO STANJE JOVICE STANIŠIĆA I DA PONOVO POČNE SUĐENJE
I ODLUKA PO ZAHTEVU TUŽILAŠTVA DA SE NALOŽE DODATNI LEKARSKI
IZVEŠTAJI O ZDRAVSTVENOM STANJU JOVICE STANIŠIĆA**

Tužilaštvo:

g. Dermot Groome
gđa Doris Brehmeier-Metz

Branioци optuženih:

g. Geert-Jan Alexander Knoops i g. Wayne Jordash za Jovicu Stanišića
g. Zoran Jovanović i g. Vladimir Domazet za Franka Simatovića

Prevod

1. **OVO PRETRESNO VEĆE** Međunarodnog suda za krivično gonjenje lica odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) rešava po Zahtevu tužilaštva da se ponovo proceni zdravstveno stanje Jovice Stanišića i da ponovo počne suđenje, dostavljenom 23. oktobra 2008. godine (dalje u tekstu: Zahtev), po Odgovoru odbrane na Zahtev tužilaštva da se ponovo proceni zdravstveno stanje Jovice Stanišića i da ponovo počne suđenje, koji su branioci Jovice Stanišića (dalje u tekstu: Stanišićeva odbrana) dostavili 6. novembra 2008. godine (dalje u tekstu: Odgovor Stanišićeve odbrane), i po Zahtevu tužilaštva da mu se dozvoli ulaganje replike i Repliki na Odgovor odbrane na Zahtev tužilaštva da se ponovo proceni zdravstveno stanje Jovice Stanišića i da ponovo počne suđenje, dostavljenom 12. novembra 2008. godine (dalje u tekstu: Replika). Za drugog optuženog, Franka Simatovića, odgovor nije dostavljen.

2. Pretresno veće rešava i po Zahtevu tužilaštva da se nalože dodatni lekarski izveštaji o zdravstvenom stanju Jovice Stanišića, dostavljenom 1. decembra 2008. godine (dalje u tekstu: Drugi zahtev), i po Odgovoru Stanišićeve odbrane, dostavljenom 9. decembra 2008. godine. Pošto su pitanja pokrenuta u Drugom zahtevu tesno povezana s pitanjima pokrenutim u Zahtevu, Pretresno veće ne traži da se dostave dalji podnesci.

A. Proceduralni kontekst

3. Dana 10. marta 2008. godine, posle niza pretresa i podnesaka strana u postupku, Pretresno veće je zaključilo da je Jovica Stanišić sposoban za suđenje pred Međunarodnim sudom.¹ Zdravstveno stanje ovog optuženog bilo je predmet naročite pažnje u periodu koji je on proveo u Pritvorskoj jedinici Ujedinjenih nacija (dalje u tekstu: PJUN), a optuženi je iz medicinskih razloga bio odsutan tokom većeg dela pretresa o njegovoj procesnoj sposobnosti. Iako se optuženi na pretresima održanim početkom marta 2008. godine isprva odrekao prava da prisustvuje pretresima, on je potom odbio da to čini i odsustvovao je sa svih potonjih sednica. Suđenje u ovom predmetu počelo je 28. aprila, putem video-konferencijske veze s

¹ Odluka po Zahtevu u vezi s procesnom sposobnošću, 10. mart 2008. godine.

Prevod

PJUN,² ranije već postavljene Odlukom o daljem toku postupka, koju je Pretresno veće donelo 9. aprila 2008. godine³ i kojoj su potom dodati detalji o proceduri za praćenje zdravstvenog stanja optuženog i izveštavanje o tome dokle god se postupak vodi na ovakav način.⁴ Optuženi je odbio da koristi ovu tehničku mogućnost.

4. Stanišićeva odbrana zatražila je odobrenje da uloži žalbu na odluku po kojoj se postupak nastavlja putem video-konferencijske veze, pa je odobrenje dato 16. aprila 2008. godine. Dana 16. maja 2008. godine Žalbeno veće donelo je Odluku po Žalbi odbrane na Odluku o daljem toku postupka (dalje u tekstu: Odluka Žalbenog veća), kojom je Pretresnom veću naložilo da suđenje u ovom predmetu odgodi za najmanje tri meseca i da ponovo proceni "zdravstveno stanje optuženog pre utvrđivanja kada bi suđenje trebalo da počne".⁵ S tim u skladu, Pretresno veće je na sledećoj sednici, 20. maja 2008. godine, odgodilo suđenje u ovom predmetu na neodređeno vreme.⁶

5. Dana 26. maja 2008. godine Pretresno veće je za obojicu optuženih odobrilo da privremeno budu pušteni na slobodu u Beograd,⁷ a u Odluci o privremenom puštanju na slobodu detaljno utvrdilo proceduru za praćenje zdravstvenog stanja optuženog Jovice Stanišića tokom privremenog boravka na slobodi, kao i za podnošenje nezavisnih stručnih izveštaja.⁸

6. Pretresno veće sada je primilo sledeće lekarske izveštaje o fizičkom i o duševnom stanju optuženog Jovice Stanišića: (1) Nezavisni stručni izveštaj gastroenterologa dr Sierseme, dostavljen 12. septembra 2008; (2) Nezavisni stručni izveštaj psihijatra dr De Mana, dostavljen 1. septembra 2008; (3) Izveštaj dr Fidler,⁹ dostavljen 12. avgusta 2008; (4) Izveštaj tima konsultanata s VMA, dostavljen 16. jula 2008; (5) Izveštaj dr Tarabara, VMA, dostavljen 8.

² Pretpretresna konferencija, 28. april 2008. godine, T. 975.

³ Odluka o daljem toku postupka, 9. april 2008. godine.

⁴ Nalog o praćenju zdravstvenog stanja optuženog Stanišića i o izveštavanju o tome, 29. april 2008. godine; Nalog kojim se uspostavlja procedura za praćenje sposobnosti optuženog Stanišića da lično prisustvuje suđenju i/ili da u njemu učestvuje putem video-konferencijske veze i izveštavanje o tome, 8. maj 2008. godine.

⁵ Odluka po Žalbi odbrane na Odluku o daljem toku postupka, 16. maj 2008. godine, par. 22.

⁶ Pretres, 20. maj 2008. godine, T. 1258.

⁷ Odluka o privremenom puštanju na slobodu, 26. maj 2008. godine, par. 68(1).

⁸ *Ibid.*, par. 68(2), 68(3) i 68(4).

Prevod

avgusta 2008; (6) Izveštaj dr Bućan, neuropsihijatra, VMA, dostavljen 8. avgusta 2008; (7) Izveštaj dr Tarabara, dostavljen 9. septembra 2008; (8) Izveštaj dr Bućan, dostavljen 9. septembra 2008; (9) Izveštaj dr Tarabara, dostavljen 9. oktobra 2008; (10) Izveštaj dr Pecelj-Bročić, tim konsultanata VMA, dostavljen 28. novembra 2008; i (11) Izveštaj dr Pecelj-Bročić, dostavljen 16. decembra 2008. godine.

B. Podnesci strana u postupku

7. Tužilaštvo u svom Zahtevu traži sledeće: (1) da Pretresno veće pregleda lekarske izveštaje i da zaključi da je Jovica Stanišić sada fizički u stanju da prisustvuje pretresima na Međunarodnom sudu i da naloži da suđenje ponovo počne; (2) da Pretresno veće, ukoliko zauzme stav da je potreban pretres na kom bi se procenilo zdravstveno stanje optuženog, zakaže takav pretres i dozvoli stručnjacima tužilaštva da unapred pregledaju optuženog; i (3) da Pretresno veće, ukoliko zaključi da optuženi jeste u stanju da prisustvuje pretresima, ali da bi mu lečenje u Beogradu moglo koristiti, zahteva od optuženog da sudskom postupku prisustvuje putem video-konferencijske veze iz Beograda.¹⁰ Tužilaštvo tvrdi da bi se tako uspostavila ravnoteža između potrebe za što ekspeditivnijim suđenjem i potrebe da se preduzmu razumne mere za zaštitu zdravlja optuženog.

8. Tužilaštvo tvrdi da se zdravstveno stanje optuženog, i duševno i fizičko, dovoljno popravilo, te da on sad može da prisustvuje suđenju: "Iako različiti stručnjaci zastupaju različita mišljenja o dugoročnoj prognozi i adekvatnom lečenju, svi se slažu u proceni da su se fizičko i duševno stanje optuženog popravili tokom vremena za koje je suđenje odgođeno."¹¹ Tužilaštvo se delimično poziva na izveštaj dr Sierseme i navodi zaključak iz tog izveštaja da je "optuženi trenutno fizički u stanju da u ograničenoj meri, u skladu s njegovim zdravstvenim stanjem, učestvuje u suđenju", ali se ograđuje time da na osnovu izveštaja psihologa treba proceniti "da li je u njegovom duševnom stanju moguće sprovesti izmenjeni raspored pretresa".

⁹ Dr Fidler je opozvana s mesta sudskog eksperta, a na njeno mesto postavljen je dr Siersma, pošto dr Fidler nije bila spremna da putuje u Beograd kako bi nastavila ispitivanja neophodna za završavanje izveštaja.

¹⁰ Zahtev, 23. oktobar 2008. godine, par. 1.

¹¹ Zahtev, par. 14.

Prevod

Takvim rasporedom moglo bi se odrediti da optuženi jednu nedelju provede na suđenju, a jednu na bolničkom lečenju.¹² Tužilaštvo uzima u obzir da se zdravstveno stanje optuženog može pogoršati ukoliko se on vrati u PJUN, ali tvrdi da za to nisu dostavljeni pouzdani dokazi, kao i da nije dokazano da pritvorenci u PJUN nemaju adekvatnu medicinsku negu.¹³

9. Tužilaštvo primećuje da dr De Man, psihijatar kog je imenovao ovaj sud, i njegov kolega dr Verheugt nisu uspeali da dovrše svoje ispitivanje "zbog okolnosti i iznurenosti na koju se žali g. Stanišić".¹⁴ Pozivajući se na izveštaj dr Bućan, psihijatra optuženog u Beogradu, tužilaštvo tvrdi da u njenim izveštajima "nema ničeg što bi protivrećilo opštoj proceni eksperata koje je imenovao ovaj sud" i da dr Bućan, osim što konstatuje sve veću toleranciju optuženog na stres, "ne navodi da je u komunikaciji s njim imala ikakvih problema, niti pominje ikakve naznake psihoze ili kognitivne disfunkcionalnosti".¹⁵

10. Tužilaštvo zaključuje da nijedan od lekara koji leče g. Stanišića ili procenjuju njegovo fizičko i mentalno stanje nije primetio da su kod Stanišića narušene kognitivne funkcije ili sposobnost da komunicira, što su "tipovi nestabilnosti koje je Veće u predmetu *Strugar* smatralo relevantnim kad je razmatralo njegovu procesnu sposobnost".¹⁶

11. Tužilaštvo je potom razmotrilo pravo optuženog da prisustvuje suđenju i iznelo mišljenje da pravo na fizičko prisustvo nije apsolutno. Tužilaštvo primećuje da je Odlukom Žalbenog veća potvrđeno da to pravo može biti derogirano ukoliko zbog optuženog dođe do znatnog odgađanja postupka, makar ono bilo i nenamerno, i da je Pretresno veće ispravno utvrdilo da je princip proporcionalnosti pravni kriterijum koji treba primenjivati u takvom slučaju.¹⁷

12. Tužilaštvo tvrdi da Odlukom Žalbenog veća nije *per se* isključena mogućnost korišćenja video-konferencijske veze, ali tvrdi i da je Pretresno veće pogrešilo kad je postupilo na taj način, s obzirom na to da je postojala razumna alternativa, to jest, odgađanje u trajanju

¹² Zahtev, par. 2.

¹³ Zahtev, par. 17.

¹⁴ Zahtev, par. 8.

¹⁵ Zahtev, par. 9–10.

¹⁶ Zahtev, par. 9, gde se pominje odluka koju je donelo Pretresno veće u predmetu *Tužilac protiv Pavla Stugara*, IT-01-42-T, Odluka po Zahtevu odbrane za obustavu postupka, dostavljena 26. maja 2004. godine.

¹⁷ Zahtev, par. 18.

Prevod

od tri do šest meseci.¹⁸ Tužilaštvo primećuje da je taj vremenski period sad istekao, pa traži da Pretresno veće razmotri "da li je razumno da se suđenje još jednom odgodi ili pak treba ispitati druge mogućnosti da se uspostavi potrebna ravnoteža između jednako legitimnih interesa ekspeditivnog suđenja obojici optuženih, zdravstvenog stanja g. Stanišića i njegovog prava da bude fizički prisutan na svom suđenju".¹⁹ Tužilaštvo tvrdi "da je nerazumno svako dalje odlaganje ili odlaganje na neodređeno vreme koje ugrožava sposobnost tužilaštva da iznese svoju argumentaciju, ali ugrožava i pravo obojice optuženih na ekspeditivno suđenje".²⁰

13. Tužilaštvo tvrdi da bi, ukoliko Pretresno veće zaključi da je g. Stanišić suviše slabog zdravlja da bi mogao da se vrati u PJUN, bilo primereno da Veće razmotri da li bi g. Stanišić privremeno mogao da prisustvuje pretresima u sudnici putem video-konferencijske veze iz Beograda.²¹ Tužilaštvo tvrdi da je to tehnički izvodljivo i da bi se, dokle god nema jasnih naznaka o tome kad će g. Stanišić biti sasvim u stanju da fizički prisustvuje suđenjima u Hagu, privremenim korišćenjem video-konferencijske tehnike iz Beograda ispunili kriterijumi proporcionalnosti.²²

14. Tužilaštvo traži odobrenje da prekorači broj reči predviđen za podneske, s obzirom na "kompleksnost pokrenutih pitanja i na njihov presudni značaj za nastavak postupka u ovom predmetu".²³ Ovim se prekoračenje broja reči odobrava.

15. U svom odgovoru, Stanišićeva odbrana tvrdi da glavno pitanje kojim Pretresno veće treba da se bavi glasi da li je optuženi, s obzirom na duševno i fizičko stanje, trenutno u stanju da učestvuje u svom suđenju.²⁴ Stanišićeva odbrana tvrdi da "lekarski izveštaji govore u prilog tome da se suđenje i dalje odgodi kako bi se mogla obaviti dalja posmatranja/ispitivanja i kako bi se optuženi bolje oporavio pre nego što bude izložen fizičkom i duševnom naporu kakav nameće obiman krivični postupak".²⁵

¹⁸ Zahtev, par. 19.

¹⁹ Zahtev, par. 20.

²⁰ Zahtev, par. 21.

²¹ Zahtev, par. 22.

²² *Ibid.*

²³ Zahtev, par. 24.

²⁴ Odgovor, par. 2.

²⁵ Odgovor, par. 4.

Prevod

16. Stanišićeva odbrana tvrdi da bi u ovom trenutku nastavljanje suđenja bilo "sasvim nespojivo" s teškim zdravstvenim stanjem optuženog i s multidisciplinarnim lečenjem kojim je on podvrgnut.²⁶ Stanišićeva odbrana tvrdi da bi ponovni početak suđenja zdravlje optuženog na duži rok izložio "većem – i trajnijem – riziku, te doveo do dugih i neizbežnih odlaganja koja bi onemogućila ekspeditivno suđenje".²⁷

17. Stanišićeva odbrana protivi se predlogu da optuženi prisustvuje suđenjima prema izmenjenom rasporedu, na primer, da nedelju dana provede na suđenjima, a da nedelju dana ima slobodno za lečenje i oporavak, i tvrdi da bi se time eventualno ostvarila tek mala korist, koja se ne bi mogla porediti sa "sigurnim blagotvornim posledicama koje bi imali [...] odmaranje i lečenje, kao ni s očiglednim dugoročnim rizicima po zdravlje i oporavak".²⁸ Stanišićeva odbrana naglašava i da je Jovica Stanišić tokom privremenog boravka na slobodi u više navrata bio na bolničkom lečenju, i tvrdi da nije bio hospitalizovan samo radi intravenoznog primanja antibiotika, nego i zbog ozbiljnosti njegovog fizičkog i duševnog stanja.²⁹

18. Što se tiče duševnog stanja g. Stanišića, njegova odbrana ukazuje na nekoliko tačaka iz izveštaja sudskih veštaka koje tužilaštvo navodno nije uzelo u obzir, zbog čega je pogrešno i "upravo groteskno pojednostavljeno protumačilo postojeće lekarske izveštaje, čime je pokazalo da se nedovoljno razume u psihijatrijska oboljenja uopšte".³⁰ Stanišićeva odbrana naglašava da predlog koji je dao dr Siersema, naime, da Stanišić jednu nedelju provede na suđenju a jednu na lečenju, počiva na pretpostavci da je duševno zdravlje optuženog dovoljno stabilno.³¹

19. Stanišićeva odbrana smatra da je neuverljivo tvrditi da je svako dalje odlaganje nerazumno, tim pre što je Žalbeno veće predloženo odlaganje od tri do šest meseci označilo kao "relativno kratko vreme".³² Odbrana tvrdi da procena o tome šta je razumno ne sme da se ravna samo prema sposobnosti tužilaštva da iznese svoju tezu i prema potrebi za ekspeditivnim suđenjem: relevantni faktori su i sposobnost optuženog da učestvuje u suđenju i potreba za

²⁶ Odgovor, par. 5.

²⁷ *Ibid.*

²⁸ Odgovor, par. 6–8.

²⁹ Odgovor, par. 11.

³⁰ Odgovor, par. 12–16.

³¹ Odgovor, par. 14.

Prevod

pravičnim suđenjem. Ona smatra da je Odluka Žalbenog veća zasnovana na garantovanom efikasnom učestvovanju i na pretpostavci da "sve što je ispod toga nikako ne može biti razumno".³³ U toj odluci se kaže da "procena o tome šta je razumno odgađanje mora da se ravna prema vremenu početka suđenja i proceni o njegovom celokupnom trajanju", kao i da bi suđenje u ovom trenutku trpelo od toliko čestih odlaganja u obliku rasporeda od jedne nedelje suđenja i jedne nedelje pauze, u kombinaciji sa sednicama od svega jednog sata s pauzama, kao i redovnim bolničkim lečenjem, da ne bi bilo razumno da se suđenje nastavi na taj način, te da suđenje ne bi moglo da se dovrši u razumnom roku.³⁴

20. Stanišićeva odbrana na kraju zaključuje da u izveštajima psihijatra i psihologa koji su dostupni Pretresnom veću nema posebnih komentara o posledicama koje bi raspored suđenja mogao da ima u ovom trenutku i tvrdi da "nema dovoljno naznaka na osnovu kojih bi se moglo proceniti trenutno duševno stanje optuženog", te da bi bilo neprimereno da suđenje ponovo počne bez informacija o tome.³⁵

21. Zato Stanišićeva odbrana tvrdi da bi održavanje pretresne sednice u ovom trenutku bilo kontraproduktivno i da bi dalja ispitivanja, potrebna za pretres, "ugrozila krhki oporavak optuženog" i možda dovela do daljeg gubitka vremena.³⁶ Stanišićeva odbrana smatra da Zahtev treba odbiti i da Pretresno veće "treba da razmotri mogućnost dodatnih ispitivanja (uključujući i psihološki test), koje bi sprovedi (trenutno angažovani) medicinski stručnjaci".³⁷

22. Osim toga, Stanišićeva odbrana traži i odobrenje da prekorači broj reči predviđen za podneske, "kako bi mogla da prokomentariše sve argumente koje je iznelo tužilaštvo".³⁸ Ovim se prekoračenje broja reči odobrava.

23. Tužilaštvo traži odobrenje da dostavi repliku na odgovor. Ovim se ulaganje replike odobrava. Tužilaštvo u replici tvrdi da Stanišićeva odbrana nije pomenula da se zdravstveno

³² Odgovor, par. 18.

³³ Odgovor, par. 19.

³⁴ Odgovor, par. 20.

³⁵ Odgovor, par. 21–23.

³⁶ Odgovor, par. 24.

³⁷ Odgovor, par. 25.

³⁸ Odgovor, par. 1.

Prevod

stanje optuženog popravilo, što su konstatovali "svi medicinski stručnjaci", i napominje da je raspored od jedne nedelje na suđenju i jedne nedelje na lečenju predložilo kao "jednu od opcija koje Pretresnom veću potencijalno stoje na raspolaganju".³⁹

24. Tužilaštvo i dalje ostaje pri stanovištu da je "u interesu pravde da Pretresno veće ponovo proceni zdravstveno stanje optuženog, kako je to naložilo Žalbena veće, i da, osim toga, naloži ponovni početak suđenja, čemu u prilog govore i lekarski izveštaji dostavljeni Veću", pa zaključuje: "Od presudnog je značaja da se dalji tok postupka ne prepusti samo optuženom na čiju motivaciju svakako utiče želja da se u ovom suđenju ne odmakne dalje."⁴⁰

25. U Drugom zahtevu tužilaštvo se osvrće na raspored dostavljanja lekarskih izveštaja koji je trenutno na snazi i traži od Pretresnog veća da: (a) uputi sekretara Suda da potvrdi da li su od 29. septembra 2008. godine dostavljeni novi lekarski izveštaji, kako je to predviđeno Odlukom o privremenom puštanju na slobodu; (b) naloži da lekari angažovani u Beogradu i dalje svakog meseca izveštavaju o zdravstvenom stanju optuženog; i (c) da drugom lekaru, koji je navodno preuzeo lečenje avgusta 2008, naloži da redovno podnosi izveštaje.⁴¹

26. U Odgovoru na Drugi zahtev, Stanišićeva odbrana konstatuje da su lekari angažovani u Beogradu sve vreme redovno slali izveštaje Pretresnom veću i izlaže kako izgleda administrativna procedura za dostavljanje tih izveštaja. Osim toga, Stanišićeva odbrana obaveštava Pretresno veće da je dr Tarabar na slobodnoj godini i da je lečenje optuženog privremeno preuzela njegova koleginica dr Pecelj-Bročić, koja je preuzela i obaveze oko neophodnog izveštavanja. Stanišićeva odbrana tvrdi da "smatra da bi dalji nalozi kojima bi Pretresno veće preciziralo datume za dostavljanje izveštaja bili od pomoći lekarskom timu zaduženom za g. Stanišića".⁴²

³⁹ Replika, par. 4.

⁴⁰ Replika, par. 7.

⁴¹ Drugi zahtev, par. 11.

⁴² Odgovor na Drugi zahtev, par. 10.

Prevod

C. Diskusija

27. Iako su argumenti strana u postupku gore veoma detaljno izloženi, Pretresno veće je direktno od Žalbenog veća dobilo obavezu da ponovo proceni zdravstveno stanje optuženog pre nego što odredi datum za početak suđenja, što je Pretresno veće već bilo pokrenulo kad je tužilaštvo dostavilo Zahtev. Pretresno veće je i samo razmotrilo pitanja koja se nameću, pa se u ovoj Odluci oslanja na sopstvenu analizu i procenu lekarskih izveštaja koji su mu dostavljeni, a u njih spadaju i poslednji izveštaji dr Pecelj-Bročić, dostavljeni 28. novembra 2008. i 16. decembra 2008. godine. U njima se pominje da je optuženi bio hospitalizovan u još tri navrata, da je poslednji put otpušten 8. decembra 2008, i navodi da je optuženi tokom perioda privremenog boravka na slobodi bio hospitalizovan najmanje jednom mesečno.

28. U celini uzev, opšti zaključak koji se može izvesti iz svih lekarskih izveštaja glasi da optuženi Jovica Stanišić i dalje pati od kombinacije fizičkih i duševnih problema zbog kojih su potrebni i dalje ambulantno lečenje i česte hospitalizacije. Naročito iz izveštaja dr Sierseme, gastroenterologa kog je sud angažovao, proizlazi da će višekratna i česta hospitalizacija radi lečenja i dalje biti potrebna ukoliko g. Stanišiću i dalje bude potrebno da antibiotike prima parenteralno, a to je u svojim poslednjim izveštajima potvrdila i dr Pecelj-Bročić.⁴³ Na osnovu toga dr Siersema pominje mogućnost da se za eventualni sudski pretres primenjuje izmenjen raspored s ritmom od jedne nedelje u sudnici i jedne nedelje na lečenju, u zavisnosti od mišljenja koje će njegove kolege izreći o tome da li je optuženi i duševno sposoban da izdrži takav raspored.⁴⁴

29. Pretresno veće se oslanja i na savet i zaključak dr De Mana, psihijatra kog je sud angažovao, a koji smatra da bi dalje lečenje medikamentima, u kombinaciji s psihoterapijom, rehabilitacijom i fizičkom terapijom, bilo uputno, ali ne daje nikakve konkretne preporuke o načinu na koji bi se to moglo sprovesti u ograničenim uslovima kakve nameće suđenje koje je u toku.⁴⁵

⁴³ Izveštaj dr Pecelj-Bročić, dostavljen 28. novembra 2008. godine, str. 2.

⁴⁴ Nezavisni stručni izveštaj gastroenterologa dr Sierseme, 12. septembar 2008. godine, str. 3.

⁴⁵ Nezavisni stručni izveštaj psihijatra dr De Mana, 1. septembar 2008. godine, str. 10.

Prevod

30. Pretresno veće nije uvereno u to da bi bilo i od kakve koristi da se održi pretres na kom bi se ponovo procenilo zdravlje optuženog i da se optuženom nametnu dalji pregledi stručnjaka koje je angažovalo tužilaštvo.

31. Kad odlučuje o tome šta je u ovom trenutku primeren sled poteza, Pretresno veće mora da uzme u obzir, onako kako je to učinilo i u svojoj Odluci o daljem toku postupka, pravo optuženog Jovice Stanišića da prisustvuje suđenju i jednako legitimno pravo i optuženog i njegovog saoptuženog na ekspeditivno suđenje. Žalbena veće je potvrdilo da je razumno da se uspostavi ravnoteža između ta dva prava i primetilo da je Pretresno veće valjano razmotrilo princip proporcionalnosti kad je, odlučujući o tome da li je opravdano da derogira pravo optuženog da prisustvuje suđenju, navelo da svako ograničavanje nekog elementarnog prava "mor[a] biti najmanje nametljiv instrument od onih kojima se može postići željeni rezultat".⁴⁶ Međutim, Žalbena veće je smatralo i da bi derogiranje prava bilo neprimereno ukoliko postoje i razumna alternativna rešenja, te da, u okolnostima kakve postoje u ovom predmetu, period odlaganja nije dosegao nivo koji je toliko značajan da opravdava ukidanje fundamentalnog prava optuženog da prisustvuje suđenju.⁴⁷ Osim toga, Žalbena veće je primetilo da Pretresno veće u tom trenutku nije uzelo u obzir pitanje da li bi on, s obzirom na svoje fizičko i duševno stanje, ipak bio u mogućnosti da delotvorno učestvuje u svom suđenju putem video-konferencijske veze.⁴⁸

32. Glavno pitanje kojim će Pretresno veće morati da se bavi kad bude odlučivalo o daljem toku suđenja u ovom predmetu i dalje je isto: da uspostavi ravnotežu između prava optuženog da prisustvuje svom suđenju i njegovog prava na ekspeditivno suđenje. Žalbena veće je u više navrata naglasilo da prvo od ovih prava znači da optuženi ima pravo da bude fizički prisutan na svom suđenju.⁴⁹ Imajući u vidu sve dostavljene lekarske izveštaje, i uprkos nekim dobrodošlim nagoveštajima poboljšanja, Pretresno veće nije ubeđeno u to da je fizičko i duševno zdravlje optuženog Jovice Stanišića takvo da bi on u ovom trenutku mogao da izdrži

⁴⁶ Odluka Žalbenog veća, par. 16, 18.

⁴⁷ Odluka Žalbenog veća, par. 18–19.

⁴⁸ Odluka Žalbenog veća, par. 20.

⁴⁹ Odluka Žalbenog veća, par. 6, gde se citira odluka doneta u predmetu *Tužilac protiv Édouarda Karemere i drugih*, predmet br. ICTR-98-77-AR73.10, Odluka po Nzirorerinoj Interlokutornoj žalbi u vezi s njegovim pravom da prisustvuje suđenju, 5. oktobar 2007. godine, i odluka doneta u predmetu *Protais Zigiranyiroaza protiv tužioca*, predmet br. ICTR-2001-73-AR73, Odluka po Interlokutornoj žalbi, 30. oktobar 2006. godine.

Prevod

napor aktivnog suđenja u Hagu, i da pri tom još i efikasno učestvuje u njemu. Zato bi, u skladu sa zahtevom Stanišićeve odbrane, još jedno odlaganje suđenja bilo opravdano.

33. Pretresno veće je brižljivo razmotrilo različite alternative daljem odgađanju postupka, uključujući i predlog tužilaštva da se razmotri mogućnost nastavljanja postupka putem video-konferencijske veze s optuženim u Beogradu. Međutim, Pretresno veće nije se uverilo u to da je u ovom trenutku ijedna od tih alternativa manje nametljiva ili razumnija od daljeg odlaganja postupka.

34. Pretresno veće ima u vidu činjenicu da bi u nekom trenutku "period odlaganja u okolnostima ovog predmeta [mogao] dose[ći] nivo koji je toliko značajan da opravdava ukidanje fundamentalnog prava optuženog da prisustvuje suđenju".⁵⁰ Postupak je zasad odgođen za šest meseci, što je gornja granica vremena koje je Žalbeno veće procenilo kao razumno.⁵¹ Daljim odlaganjem taj period bi bio produžen. Zato će Pretresno veće ponovo razmotriti svoj stav posle minimalnog perioda odlaganja.

35. Kako bi bilo u poziciji da razmotri da li je odgađanje početka suđenja već doseglo nivo koji je toliko značajan da opravdava derogiranje fundamentalnog prava optuženog da prisustvuje suđenju, bilo da otpočne suđenje ukoliko zdravstveno stanje optuženog to dozvoljava, Pretresno veće će tražiti dalje, ažurirane izveštaje i od dr Sierseme i od dr De Mana. Te izveštaje treba dostaviti posle daljeg perioda, ne dužeg od tri meseca od dana donošenja ove odluke, prema rasporedu pregleda i slanja izveštaja sličnom onom koji je već na snazi. U tom periodu ovi nezavisni stručnjaci moći će da obave neophodne preglede i posmatranja, na osnovu kojih će moći da sačine izveštaje, a da pri tom ne produžavaju bez potrebe period odgađanja.

36. Pretresno veće će od lekara angažovanih u Beogradu i dalje tražiti redovne izveštaje o zdravstvenom stanju optuženog Jovice Stanišića. To odgovara stanovištu koje je Stanišićeva odbrana zauzela u svom Odgovoru na Drugi zahtev. Pretresno veće neće produžiti obavezu slanja izveštaja na drugog lekara, kao što je tužilaštvo zatražilo u Drugom zahtevu; Pretresno

⁵⁰ Odluka Žalbenog veća, par. 18.

⁵¹ Odluka Žalbenog veća, par.19.

Prevod

veće se uverilo u to da aktuelni režim slanja izveštaja iz Beograda udovoljava i drugim pitanjima koje je tužilaštvo pokrenulo u Drugom zahtevu.

37. Stoga Pretresno veće zaključuje da je najmanje nametljiv instrument koji mu trenutno stoji na raspolaganju za usklađivanje prava optuženog Jovice Stanišića da mu se sudi u njegovom prisustvu i jednako legitimnog prava optuženog i njegovog saoptuženog, Franka Simatovića, na ekspeditivno suđenje jeste da se postupak još jednom odgodi za period od najmanje tri meseca.

D. Dispozitiv

38. Iz navedenih razloga, Pretresno veće **ODBACUJE** i Zahtev i Drugi zahtev, **MODIFIKUJE** relevantne operativne delove svoje Odluke o privremenom puštanju na slobodu od 26. maja 2008. godine i **NALAZI** sledeće:

- a. Odlaganje postupka u ovom predmetu se produžava;
- b. Sekretarijat se upućuje da uspostavi kontakt s dva nezavisna sudska veštaka kako bi omogućio dobijanje daljih izveštaja koji treba da budu dostavljeni najkasnije tri meseca od dana izdavanja ove odluke; ti izveštaji zasnivaće se na istom režimu pregledanja kao i raniji, to jest, najmanje tri pregleda optuženog koje će tokom sledeća tri meseca obaviti dr De Man i najmanje dva koje će obaviti dr Siersema;
- c. Kad primi te izveštaje, Pretresno veće će razmotriti zdravstveno stanje optuženog Jovice Stanišića kako bi potom izdalo adekvatan dalji nalog;
- d. Dr Tarabaru, ili, ukoliko je on odsustan, dr Pecelj-Bročić, i dr Bućan ovim se nalaže da i dalje jednom mesečno, i to krajem kalendarskog meseca, šalju izveštaje Pretresnom veću; izveštaj treba da bude dostavljen Pretresnom veću najkasnije devetog dana narednog meseca;
- e. Sledeći takav izveštaj treba sačiniti krajem decembra 2008. godine i dostaviti najkasnije 9. januara 2009; i

Prevod

- f. Dr Tarabar ili njegov zamenik svaki put i odmah moraju da obaveste Pretresno veće kad optuženi Jovica Stanišić bude primljen na bolničko lečenje, kao i da obaveste o datumu njegovog otpuštanja.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu se merodavnim smatra tekst na engleskom.

/potpis na originalu/
sudija Patrick Robinson,
predsedavajući

Dana 17. decembra 2008. godine,
U Hagu,
Holandija

[pečat Međunarodnog suda]